

Šesté komnaty

Kapitola první

Pojednává o tom, jak s rostoucími milostmi od Pána přibývá také větší utrpení. Mluví o některých a co si s nimi počínají ti, kteří jsou už v těchto příbytích. Užitečné pro ty, kdo prodělávají vnitřní trápení.

1 Promluvme tedy, s pomocí Ducha svatého, o šestých komnatách, kde duše už zraněná láskou svého Snoubence usilovně hledá samotu a (podle toho, jak se to přísluší jejímu stavu) vzdaluje od sebe všechno, co by jí v tom mohlo rušit.

Pohled [na Snoubence] je v ní vryt tak hluboko, že si nepřeje než moci se z něj znovu radovat. Už jsem řekla, že v této modlitbě nevidíme nic, co bychom mohli označit jako „vidění“, ani naše představivost tu nepracuje – slovo „pohled“ tu užívám jen kvůli příměru, o němž byla řeč.¹ Duše už je pevně rozhodnuta nevzít si jiného ženicha. Ženich však nehledí na její velikou touhu po zasnoubení, přeje si, aby po něm toužila ještě mnohem více a aby jí ono dobro nade všechna ostatní dobra aspoň něco stálo. A i když všechno je to málo s ohledem na tak veliký zisk, říkám vám, dcery, že duši bude zapotřebí stvrzení a znamení, že je milována, aby byla schopna unést utrpení, jež tu zakouší. Ach, Bože, jaké vnitřní a vnější utrpení tu doléhá na duši než vstoupí do sedmých komnat!

2. Když si někdy uvědomím, jaké by to bylo, kdybychom si mohli předem představit trápení, které nás tu čeká, bojím se, že by opravdu pro nás bylo přetěžké přemoci naši přirozenou slabost, aby se odhodlala tudy projít a snášet je, i kdyby byla zpravena o zisku, který jí z toho plyne. Ledaže by už byla dospěla do sedmých komnat, kde už se duše ničeho nebojí, protože není nic, čemu by pro Boha nebyla ochotna čelit.² A to proto, že je tam téměř stále tak spojena s Jeho Veličenstvem, že z něj čerpá veškerou svou sílu.

Myslím, že bude dobré vylíčit vám některá trápení z těch, o kterých vím a o nichž mám naprostou jistotu. Možná ne všechny duše budou vedeny právě touto cestou, i když velice pochybuji, že ty, jež se chvílemi skutečně radují z nebeských dober, jsou zcela osvobozeny od trápení.

3. Přestože jsem o tom nezamýšlela mluvit, napadlo mě, že duše, které se ocitly v takovém stavu utěší, když budou vědět, co se těm, jež Bůh obdaril podobnou milostí, vlastně děje, protože ony samy mají dojem, že vše je ztraceno. Nebudu líčit trápení v pořadí, ve kterém na člověka doléhají, ale podle toho, jak mi vytanou na mysl. A chtěla bych začít u těch nejmenších trápení, jež jsou způsobeny pomluvami osob, s nimiž přicházíme do kontaktu, ale i těch, s nimiž se nestýkáme a o nichž bychom nikdy nepředpokládali, že se o nás budou zajímat. Říkají „chce se sebe dělat svatou“, „přehání, aby všechny oklamala a ukázala jim, jak jsou ubozí, a přitom oni jsou beze všech těch cavyků lepšími křesťany než ona.“ A povšimněme si, že ona tu nedělá nic než že se snaží poctivě zachovávat povinnosti svého stavu. Ti, které považovala za přátele, ji opouštějí a jsou to právě oni, od nichž tu utrží nejvíce ran a právě od nich ji to nejvíce bolí, když říkají, že zbloudila z cesty a nechala se notně oklamat, že to je od ďábla a že to s ní dopadne jako s tím či oním člověkem, který zbloudil, a že kvůli ní ubývá ctnosti a že klame své zpovědníky a dokonce jdou za zpovědníky a staví jim před oči příklady těch, kteří tu sešli z cesty. A tisíc podobných posměšků a pomluv.

¹ Srov. 5H 1,9-11: 9 Když se tedy vrátíme ke znamení, které považuji za bezpečné, máme tu tedy duši, v níž Bůh pozastavil činnost rozumu, aby tak do ní mohl lépe vtisknout pravou moudrost. Duše nevidí a neslyší a nerozumí ničemu v tomto stavu, který trvá krátce a často se jí zdá ještě mnohem kratší než ve skutečnosti byl. Bůh se tak vepsal do jejího nitra, že když se pak duše vrátí k sobě, vůbec nepochybuje, že byla v Bohu a Bůh v ní. Tato pravda v ní zůstane tak pevně vtisněna, že i po letech, i bez toho, že by se k ní Bůh znovu vrátil a udělil jí podobnou milost, nezapomene na ni a nepochybuje, že ji obdržela. /.../ 10 Můžete namítnout: jak duše viděla nebo poznala, že se nachází v Bohu, když nevidí a nechápe? Neříkám, že to nahlédla ihned, ale potom je jí to jasné; a ne proto, že by se jednalo o vidění, ale pro onu jistotu, která duši zůstane a již může dát pouze Bůh. Znáám osobu, které nikdo neřekl, že Bůh se nachází ve všem svou přítomností, působením a podstatně, a jež se o tom díky jedné milosti sama na sobě přesvědčila, /.../. 11 Nenechte se ovšem mýlit, že by se snad tato jistota týkala tělesné podoby, jako je neviditelná přítomnost těla našeho Pána Ježíše Krista v Nejsvětější svátosti, protože zde jde o něco jiného, jedná se o samo božství. Jak tedy to, co nevidíme, nás může tak hluboce poznamenat, s takovou jistotou? Sama to nevím, jde o Boží dílo, ale vím, že říkám pravdu, a když někdo tuto jistotu nemá, nemluvila bych v tom případě o spojení celé duše s Bohem, ale pouze o spojení některé z našich mohutností nebo o některém z mnoha jiných způsobů milosti, jež Bůh udílí duši /.../; viz také 5H 4, 3nn.

² Srov. 7H 3,4-5; viz též 6H 11,11.

4. Znáám osobu, která se bála, že nakonec ani nenajde nikoho, kdo by jí vyzpovídal.³ Těch pomluv bylo tolik, že se u nich ani nebudu zdržovat. A nejhörší je, že hned tak nepominou, ale budou nás doprovázet po celý život – jedni budou druhé stále varovat, aby se před takovými osobami jako jsme my měli na pozor.

Namítnete mi, že někteří o nás také mluví dobře. Ach, dcery, jak málo ovšem jich je, ve srovnání s mnohými, kteří pomlouvají! A i to je trápení, ještě větší než předešlé pomluvy! Neboť duše vidí velice jasně, že veškeré dobro k ní přišlo od Boha a vůbec si je nemůže osobovat, vždyť ještě nedávno neviděla než vlastní bídu a velkou hříšnost, takže i chvála jí působí nesnesitelné utrpení, alespoň zpočátku. Později už ne tolik a to předně proto, že zkušenost jí ukáže, jak jsou lidé náchylní mluvit o někom hned dobře a hned zase špatně, a tak si přestane všimát jednoho i druhého a také proto, že jí Pán dopřeje většího světle ohledně původu dobra, které v sobě má: je zcela darem Jeho Veličenstva. A jakoby šlo o někoho jiného než je ona, je schopna za tyto dary chválit Boha. Do třetice proto, že si všimla užitku, který některé duše mají z toho, že viděly, jakou milost jí Bůh dává a když jí druzí považují za dobrou, přestože tomu tak není, Jeho Veličenstvo to dopouští proto, aby z toho načerpali prospěchu. Čtvrtým důvodem je, že nyní hledí na čest a slávu Boží více než na svoji, takže už nečelí pokušení začátečníků bát se, že jí chvála uškodí, jak viděla na jiných lidech. Stará se pramálo o to, zda jí lidé pohrdají, jen když kvůli ní bude Bůh o něco více chválen – pak ať se děje, co se má stát.

5. Tyto a další důvody trochu uleví oné veliké trýzni, kterou jí působí chvála druhých, i když téměř vždy cítí nějaké trápení, dokud si toho nepřestane všimát; avšak mnohem horší trápení je vidět, že nás druzí považují za dobré i když k tomu nemají žádné důvody než ty výše uvedené, a když už si konečně přestane všimát chval, tím méně jí bude zajímat to ostatní: [kritiky a pomluvy] budou jejím uším znít jako líbezná hudba. A je tomu skutečně tak, duše je všemi těmi řečmi spíše posílena než zastrášena. Ze zkušenosti se totiž naučila, že pro ni kyne ze všeho velký přínos. Zdá se jí tudíž, že kdo jí pronásleduje, neuráží Boha, ale že to Jeho Veličenstvo dopouští právě proto, aby z toho byl vyzískán pro něho větší užitek. A protože to vnímá naprosto zřejmě, má lidi, kteří ji napadají, jaksí velice a něžně ráda,⁴ neboť se jí zdá, že jsou jí lepšími přáteli a k většímu prospěchu než ti, kteří o ní mluví dobře.

6. Pán tu také obvykle sesílá velmi těžké nemoci. To je mnohem větší utrpení, zvláště když jsou bolesti velmi kruté. Jestliže jsou velice intenzivní (zdá se mi, že jsou to největší možné bolesti na zemi, tedy z těch vnějších), ať jich jen přijde kolik chce – jsou tak intenzivní proto, že otrásají vnitřkem i vnějškem takovým způsobem, že duše neví, co by se sebou měla udělat a ráda by podstoupila jakékoliv rychlé mučednictví než je snášet, přestože jejich nejintenzivnější fáze netrvá dlouho. Koneckonců Bůh nedává duši víc, než by mohla snést a především jí dává trpělivost. Ale docela běžně tu sesílá různá těžká trápení a všelijaké nemoci. /7./ Znáám osobu, která od doby, co jí Pán začal udílet zmíněnou milost, tedy už čtyřicet let, nemůže po pravdě říci, že by snad minul jediný den bez všelijakých bolestí a trápení, ať už, opakuji, co se týče jejího fyzického zdraví nebo jiných obtíží. Je pravda, že tato osoba byla velice nakloněna zlému a vzhledem k tomu, že by zasloužila spíše peklo, všechno se zdá ještě málo. Možná jiní, kteří tolik neuráželi našeho Pána, budou vedeni jinou cestou. Já bych si vždy znovu zvolila cestu utrpení, i kdyby z toho neplynul jiný užitek než že bych napodobila našeho Pána Ježíše Krista – a což kdybychom si představili, jaké další dobro by tu mohlo vzejít! Ach, a co bych měla teprve říci o vnitřních trápeních? Kdyby se podařilo je dostatečně výstižně popsat, tato ostatní by se zdála nepatrná, ale vysvětlit ona vnitřní trápení je velice obtížné.

8. Začněme utrpením, kterým je narazit na zpovědníka tak opatrného a málo zkušeného, že se mu nic nezdá dost jisté. Sotva spatří něco mimořádného, hned se leká a o všem pochybuje, zvláště je-li duše, již se to týká, v něčem nedokonalá (je přesvědčen, že osoby, jimž Bůh uděluje podobné milosti, musí být andělé a že je nemožné obdržet je už v tomto těle), hned všechno odsuzuje jako dílo ďáblov nebo plod melancholie a nedivím se tomu, vždyť melancholie je na světě spousta a ďábel jí využívá k působení škod, jichž se zpovědníci právem bojí a před nimiž velmi varují. Avšak ubohá duše je naplněná stejnými obavami a za zpovědníkem chodí jako k soudci a je jím posléze také odsouzena - nemůže pak tedy nebýt hluboce rozrušena a zneklidněna, jak chápe, kdo s tím

³ Srov. KŽ 28,14.

⁴ "ómales un amor particular muy tierno"

učinil zkušenost. A to je další trápení těchto duší, zvláště jestliže byly předtím velmi bídné, tedy domnívat se, že Bůh pro jejich hříchy dopouští, aby byly klamány. I když jsou si jisty milostmi, které jim Jeho Veličenstvo uděluje, a nemohou uvěřit, že pochází od jiného Ducha než Božího, tyto stavy rychle pomíjí, zatímco vzpomínka na hříchy v nich vězí stále a bez přestání vidí své omyly (jež nikdy nechybí), takže se zase trápí. Když je zpovědník konejší, trápení poleví, i když se pak objeví znova, ale jakmile se zpovědník přikloní na stranu trápení, je to téměř nesnesitelné – zvláště, přijde-li i vyprahlost, takže se zdá, jakoby si vůbec nevzpomínala a nemohla vzpomenout na Boha. Když v tomto stavu slyšíme mluvit o Jeho Veličenstvu, je to jakoby byla řeč o komsi velice vzdáleném a dávném.

9. Všechno by to ještě nic nebylo, kdyby k tomu nepřibyl dojem, že o tom, co se v ní děje, neumí řádně zpravit své zpovědníky a že je klame. A čím více se snaží přemítat a nezatajit jim nejmenší hnutí, není jí to nic platné. Její rozvažovací schopnosti jsou natolik zatemněné, že není sto vidět pravdu a věří tomu, co jí staví před oči představivost (protože ona je tu paní) a věří i všem nesmyslům, které jí vnuká ďábel, jemuž náš Pán bezpochyby dovolil vystavit duši zkoušce a našeptávat jí, že se Bůh od ní odvrací. Tolik je tu důvodů k zápasu, doprovázených velmi živou a nesnesitelnou úzkostí, že nevím, k čemu bych to mohla přirovnat, ne-li k pekelným trestům, protože v této bouři není žádné útěchy. Když jí hledá u zpovědníka, zdá se, že ďáblově se s ním spikli, aby jí ještě více trápil. Jeden zpovědník, který měl v péči duši pohlcenou těmito boji, říkal jí, když pominuly, aby ho upozornila, až se bude opět nacházet v takovém stavu (neboť v oné úzkosti spatřoval nebezpečí, protože měla tolik různých důvodů), ale i pak se to stále jen zhoršovalo, až byl sám přesvědčen, že se s tím nedá nic dělat.⁵ Když se ta dotyčná osoba chopila knihy, stávalo se jí, že přestože uměla velmi dobře číst, ničemu nerozuměla, jakoby neuměla abecedu, protože její rozum nebyl ničeho schopen.

10. Konečně, na tuto bouři nepomáhá žádný lék, leda čekat na milosrdenství od Boha, který náhle a jediným slovem či příhodou osvobodí duši z každé úzkosti, a to tak rychle, že se zdá, jakoby v ní nikdy žádné chmury ani nebyly, natolik je posléze plná slunce a útěchy. A jako ten, kdo vyšel vítězně z nebezpečného boje, děkuje našemu Pánu, neboť to byl on, kdo tu bojoval o vítězství a ona dobře ví, že to nebyl její zápas, že všechny zbraně, jimiž se mohla bránit, viděla v rukou svého protivníka, a dobře ví o své bídě a o tom, jak maličko tu zmůžeme my sami, kdyby nás nechránil Pán.

11. Zdá se jí, že už nepotřebuje přemítat, aby to pochopila, protože si to prožila a viděla, jak je naprosto neschopná čehokoliv a bylo jí dáno pochopit naši nicotnost a jak jsme ubozí. Neboť milost (i když o ni jistě není připravena, protože během celé té bouře neurazila a za nic na světě by si nedovolila urazit Boha) je v duši přítomna tak skrytě, až se jí zdá, že v sobě nespátňuje ani maličkou jiskřičku Boží lásky, ba že jí ani nikdy neměla, protože jestliže kdy udělala co dobrého, či jestliže jí Jeho Veličenstvo kdy udělilo nějakou milost, má dojem, že to byl sen či výplod fantazie. Že hřešila, však vidí docela jasně.

12. Ach, Ježíši! Jaký to je pohled na takovou duši! Jak jsem řekla, nic jí neprospějí všechny pozemské útěchy! Proto si, sestry, nemyslete, že když se vám to přihodí a vy se ocitnete v tomto stavu, že snad bohatí a svobodní lidé jsou za takových okolností lépe uzpůsobeni k tomu, aby z něj unikli. Ne, ne – mně se zdá, že by to bylo jako kdyby odsouzencům postavili před oči všechna pozemská potěšení: nepřinesou jim úlevu, ale o to větší trýzeň. Právě tak je to zde, protože utrpení tu přichází shůry a pozemské útěchy tu nemají valnou cenu.

13. Co tedy má dělat ona ubohá duše, jestliže tento stav trvá dlouho? Vždyť když se modlí, jako by se nemodlila (tedy, co se nalezení útěchy v modlitbě týče), neboť nemůže proniknout do nitra, ba ani ona sama nerozumí tomu, co říká, i když se modlí nahlas. Co se týče vnitřní modlitby, ani pro tu není tato chvíle příhodná, protože schopnosti k ní nejsou disponovány, samota jí tu dokonce škodí, což je o to horší, že jí vadí i muset být s někým a poslouchat, co jí říkají. A tak, ať se sebevíce snaží, je na ní navenek velice znát její nechuť a špatná nálada.

⁵ Týká se setkání Terezie s Baltazarem Alvarezem SJ, srov. KŽ 30,13. K postavě tohoto jezuitu v životě sv. Terezie viz též <http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/12593953111259395209068/index.htm> /6.11.2007/, srov. zejm. 11. kapitolu jeho životopisu („De lo mucho que ayudó a la santa Madre Teresa de Jesús, y de una revelación que ella tuvo de la predestinación del mismo Padre, para alentarle”)

Bude skutečně umět říci, co se v ní děje? Je to nepopsatelné, jde o tíseň a duchovní trýzeň, kterým se těžko dává jméno. Nejlepším lékem (neříkám na to, aby vymizely, to nelze, ale aby byly snesitelné) je projevat lásku vnějšími gesty a doufat v milosrdenství Boha, jenž nikdy neschází tomu, kdo v něj důvěřuje. Ať je navždy veleben! Amen.

14. Nemyslím, že ostatní vnější trápení, jejichž původcem je ďábel, bývají podobně častá nebo stejně trýznivá, proto není důvod o nich mluvit. Přese všechno úsilí se démoni nedostanou k tomu, aby znehynili naše mohutnosti a překáželi duši do takové míry, o jaké jsem právě mluvila. Stále platí, že se můžeme domnívat, že tu nezmohou víc než Pán dopustí a nepřijdeme-li tu o rozum, všechno ostatní je málo oproti tomu, o čem byla řeč.

15. O jiných vnitřních trápeních se budeme postupně zmiňovat, až budeme v těchto komnatách pojednávat o různých způsobech modlitby a milostí od Pána. Jestliže některá trápení co do intenzity budou možná horší, (usuzujeme tak podle stavu, v němž zanechávají tělo) nezasluhují, abychom jim říkali trápení, neboť jde o vznešené projevy Boží milosti, jak sama duše dobře vnímá, vědouc, že se o ně skutečně ničím nezasloužila. Největší utrpení tu (vedle mnoha dalších) zakouší před vstupem do sedmých příbytků. O některých z nich budu mluvit, ne o všech, neboť mají původ odlišný a mnohem vznešenější než předešlá, takže nelze dobře objasnit jejich povahu. Jestliže o méně vznešených trápeních nemohu vyslovit více než bylo řečeno, jak málo budu moci sdělit o těchto dalších. Ať mi Pán stále dopřává svou pomoc, pro zásluhy svého Syna! Amen.